

Uprizoritve

Vinko Möderndorfer: Limonada Slovenica

(Krstna uprizoritev 17. decembra 1999 v SLG Celje, režija avtor)

Foto: D. ŠVARC

M. ŠTROMAR, Z. AGREŽ, R. JENČEK, S. POTISK, M. OGOREVC, D. KASTELIC

PETRA POGOREVC

Kompilacija klišejev

Da je *Limonada Slovenica* »nemara preveč poenostavljeno« besedilo, v katerem so vsi medčloveški odnosi izključno politični, in to v najslabšem možnem pomenu besede, je še pred vsemi recenzenti Möderndorferjeve krstne uprizoritve zapisal Taras Kermauner, ki pa se je v svoji analizi omenjene komedije z naslovom *Slovinci na klavrnem dnu* obenem že tudi presenetljivo spravljivo zadovoljil z razlago, da je tako pač zaradi tega, ker je takšne narave navsezadnje tudi predmet, ki ga ta komedija »kritično odseva v zrcalu«. Ob vsem spoštovanju, ki ga je zlasti spriču trdne strukture besedila potrebno izkazati Vinku Möderndorferju kot

avtorju *Limonade Slovenice*, se zdi ta razlaga vsebinske skromnosti njegove nove zlahtne komedije vendar preveč zasilna in prizanesljiva, da bi se mogel malo zahtevnejši gledalec z njo brez zadržka strinjati.

Limonada Slovenica je v nasprotju z *Vajo zbora*, ki se v celoti odvija na šentflorjansko obarvani Goličavi, postavljena v sodobno urbano okolje, pravzaprav v sam njegov vrh, saj se v precejšnji meri odvija v prostorih parlamenta, večino nastopajočih dramskih oseb pa podobno kakor tudi v Cankarjevem *Blagru* tvorijo politični veljaki z različnimi strankarskimi predznaki. Pravzaprav gre za boj med dvema taboroma, ki se nahajata pred volitvami, za končno jamstvo svoje politične zmage pa si na podlagi medijske vestičke na slovitem televizijskem kanalu CNN izbereta doma neznanega začasnega povratnika iz ZDA, ki je med drugim imel redko čast, da se je pred kamerami rokoval z ameriškim predsednikom. Nič hudega slutečemu Vasiliju, ki ima za sabo sicer lepo izobrazbo (kar pa slovenskih politikov seveda sploh ne zanima), nato obe strani nastavljata razne vabe, ki naj bi ga pripravile do tega, da bi le sprejel predsedniško kandidaturo; ni se jim treba dosti truditi, saj se možakar čez noč zaljubi v sekretarko ene od obeh strank in postane igračka v njenih rokah. Tu sta še njegova starša, katerih drobne zakonske razprtije pomenijo nepotrebne in nepomembne zastranitve v strukturi celotne komedije, štorija pa se konča oziroma razplete šele tedaj, ko se razkrije, da je Vasilij tako rekoč povsem slep in torej nesposoben za opravljanje predsedniških poslov.

Gre torej za snov, ki naslovu besedila primerno spominja na zaplete v osladnih telenovelah, hkrati pa jih bistveno ne presega tudi ob svojem rahlo pedagoškem razpletu, ko občinstvu postreže s prozorno floskulo o tem, kakšna je razlika med »notranjo slepoto politikov« in pa dejanskim hendikepom nesojenega politika Vasilija. Nasploh je novodobni Gornik, okrog katerega se zapletajo zajfaste niti *Limonade Slovenice*, kar nekam kočljiva figura; najbrž ni odveč opomniti, da je njegov fizični hendikep manj primerna tarča satiričnega smeha kakor značajске in moralne hibe nastopajočih politikov, naivno dojemanje kislih Slovencev skozi pogled ameriškega tajnika Alana ali, denimo, karikirana preprostost Vasilijevih provincialnih staršev. Glede na to, kako daleč se Möderndorfer v samem besedilu tako v zasnovi značajev kot tudi situacij trudi prignati karikaturu sodobne slovenske politične scene, bi bilo pričakovati, da se bo navkljub dokaj tradicionalni revizorsko-blagrovski strukturi *Limonade Slovenice* ob njenem uprizarjanju lotil zgodbe s poudarjeno humorno distanco, a se to ne zgodi. Škoda, kajti besedilo le ponuja nekaj zanimivih nastavkov, ki bi ob trdnem in jasnem konceptu na odru lahko prinesli presežke.

Res je na primer, da aktualna slovenska politična stvarnost, ki jo komad popisuje, ni ravno rožnata in se ji satirični toni lepo prilagajo, res je tudi, da sta ob medbesedilnem navezovanju na Cankarjevo dramo *Za narodov blagor* že zaradi vmesnih desetletij, ki so med drugim prinesla slovensko samostojnost, povsem na mestu določena stopnja distancirane deziluzije in pa »hud vsestranski padec nivojev od časa na prelomu devetnajstega in dvajsetega stoletja«.

o katerem v svoji razčlembi piše dramaturg krstne uprizoritve Kristof Dovjak. A res je hkrati tudi, da se Möderndorfer na eni strani na Cankarja navezuje precej poljubno (torej njegove komedije ne moremo imeti za celovito medbesedilno reaktualizacijo te predloge), na drugi pa se v uprizoritvi ne poslužuje svojih številnih sicer zanimivih medbesedilno pogojenih pogruntavščin. Predvsem ne izkoristi vseh tistih spremenjenih okoliščin, ki jih je svetu prineslo preteklo dvajseto stoletje, oziroma specifičnih potez časa, ki ga popisuje in nanj satirično opozarja; *Limonada Slovenica* še posebej na uprizoritveni ravni žal še ni sodobna komedija zmešnjav zaščitnih znakov, ki bi se sukala po diktatu medijskih podob, temveč je to že v sami zasnovi tradicionalna in kompromisarska kompilacija kar se da hvaležnih oblikovnih in vsebinskih klišejev, ki so v zavesti občinstva že prerasli v všečne in zlahka prepoznavne metafore za povprečnost, zaplankanost in politični amaterizem slovenskega naroda.

V avditoriju vselej dobrodošli motivi torej, ob katerih režiserju ni treba drugega kot poskrbeti za zadovoljivo vizualno in zvočno kuliso, všečno igralsko zasedbo in prgišče koketnih lektorskih gagov? Ob scenografiji, sestavljeni iz številnih premičnih kovinskih boksov, ki niso samo okorni, temveč tudi tako zelo nefunkcionalni, da je potrebno med samo predstavo spuščati zastor tako rekoč pred vsako menjavo prizorišča; ob kostumih, ki zneseni na kup z vseh vetrov niti malo ne poskušajo poenotiti in stilizirati pomanjkanje oblačilnega okusa nastopajočih oseb, temveč pač preprosto pričajo o tem, da oder očitno prenese vse; ob mnogih spakljivih govornih manevrih, ki se v slogu pogrošnih televizijskih serij norčujejo iz narečnih posebnosti; ob neuglašeni igralski ekipi, v kateri sme vsak igralec veselo pretiravati po svoje; ter slednjič ob pomanjkanju čvrstega koncepta, ki bi odločno pomaknil v prvi plan uprizoritve to ali ono plast besedila, si je pravzaprav težko misliti, da je njenemu nastanku botrovala kakšna zares jasna ideja. Kot da je vse, o čemer je bilo mogoče z zanimanjem brati v gledališkem listu, na poti do premiere izgubilo svojo ostrino, kot da jo je ustvarjalcem kljub dobremu startu in najboljšim namenom zagodla prav »ponošena dekla zabavljaštva, ki stiska svojo spretno roko klišeju in ga vabi v službo komercializacije«, zrasla na pognojeni gredi »vsevednih slovenčelskih pikolovcev«, ki da domači komediji vnaprej pravijo ne?